

УДК 331.548:331.5-053.6(477)](045)

DOI <https://doi.org/10.32782/humanitas/2025.6.14>

Наталія КОЛЯДА

доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри соціальної педагогіки та соціальної роботи, Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини, вул. Садова, 2, м. Умань, Черкаська обл., Україна, 20300

ORCID: 0000-0001-7743-7831

Наталія ЛЕВЧЕНКО

доктор педагогічних наук, доцент, професор кафедри соціальної педагогіки та соціальної роботи, Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини, вул. Садова, 2, м. Умань, Черкаська обл., Україна, 20300

ORCID: 0000-0002-5479-1907

Бібліографічний опис статті: Коляда, Н., Левченко, В. (2025). Кар'єрне консультування та діяльність кар'єрних радників у підтримці працевлаштування молоді в Україні *Ввічливість. Humanitas*, 6, 117–125, doi: <https://doi.org/10.32782/humanitas/2025.6.14>

КАР'ЄРНЕ КОНСУЛЬТУВАННЯ ТА ДІЯЛЬНІСТЬ КАР'ЄРНИХ РАДНИКІВ У ПІДТРИМЦІ ПРАЦЕВЛАШТУВАННЯ МОЛОДІ В УКРАЇНІ

Стаття присвячена комплексному аналізу сучасного стану, змісту та основних напрямів розвитку кар'єрного консультування й діяльності кар'єрних радників в Україні. Актуальність дослідження зумовлена соціально-економічними викликами воєнного стану, трансформацією ринку праці, високим рівнем безробіття серед молоді, внутрішньо переміщених осіб та ветеранів, що актуалізує потребу в ефективних механізмах професійного самовизначення і працевлаштування.

У статті проаналізовано становлення інституту кар'єрних радників, в системі державної служби зайнятості, та окреслено його функціонал відповідно до чинної нормативно-правової бази. Розглянуто основні напрями діяльності кар'єрних радників, зокрема надання соціальних послуг, здійснення профорієнтаційної роботи, підготовку клієнтів до працевлаштування, підтримку осіб із низьким рівнем конкурентоспроможності на ринку праці. Визначено, що кар'єрне консультування виступає важливим інструментом формування кар'єрної компетентності, самореалізації та мобільності молоді в сучасних умовах.

Особливу увагу приділено аналізу форм і суб'єктів надання кар'єрних послуг – державних центрів зайнятості, закладів освіти, громадських організацій та міжнародних партнерів. Визначено пріоритетні напрями їхньої діяльності в умовах війни: підтримка внутрішньо переміщених осіб, сприяння професійній реінтеграції ветеранів, розвиток молодіжного потенціалу та підвищення конкурентоспроможності національної робочої сили. Окремо підкреслено значення міжнародного співробітництва (зокрема, участь у програмах МОП, USAID, UNDP) для удосконалення системи кар'єрних послуг в Україні.

Ключові слова: кар'єрне консультування, кар'єрний радник, працевлаштування молоді, ринок праці України, професійне самовизначення, державна служба зайнятості, соціальні послуги, професійна реінтеграція, ветерани, ВПО.

Nataliia KOLIADA

Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Head of the Department of Social Pedagogy and Social Work, Pavlo Tychyna Uman State Pedagogical University, 2 Sadova str., Uman, Cherkasy region, Ukraine, 20300
ORCID: 0000-0001-7743-7831

Nataliia LEVCHENKO

Doctor of Pedagogical Sciences, Associate Professor, Professor at the Department of Social Pedagogy and Social Work, Pavlo Tychyna Uman State Pedagogical University, 2 Sadova str., Uman, Cherkasy region, Ukraine, 20300
ORCID: 0000-0002-5479-1907

To cite this article: Koliada, N., Levchenko, N. (2025). Karierne konsultuvannia ta diialnist kariernykh radnykiv u pidtrymsi pratsevlashtuvannia molodi v Ukraini [Career consulting and activity of career counselors in the framework of youth employment in Ukraine]. *Vvichlyvist. Humanitas*, 6, 117–125, doi: <https://doi.org/10.32782/humanitas/2025.6.14>

CAREER CONSULTING AND ACTIVITY OF CAREER COUNSELORS IN THE FRAMEWORK OF YOUTH EMPLOYMENT IN UKRAINE

The article is devoted to a comprehensive analysis of the current state, content, and main directions of the development of career counseling and the professional activity of career advisors in Ukraine. The relevance of the study is determined by the socio-economic challenges of martial law, the transformation of the labor market, and the high unemployment rate among young people, internally displaced persons, and veterans, which highlights the need for effective mechanisms of professional self-determination and employment.

The article analyzes the establishment of the institute of career advisors within the system of the State Employment Service and outlines its functional responsibilities in accordance with the current legal and regulatory framework. The main areas of career advisors' activity are considered, including the provision of social services, implementation of career guidance, preparation of clients for employment, and support for individuals with low competitiveness in the labor market. It is determined that career counseling serves as an important tool for developing career competence, self-realization, and youth mobility in modern conditions.

Special attention is paid to the analysis of the forms and actors involved in providing career services – state employment centers, educational institutions, non-governmental organizations, and international partners. The priority directions of their activity in wartime conditions are identified: support for internally displaced persons, facilitation of veterans' professional reintegration, development of youth potential, and enhancement of the competitiveness of the national workforce. The importance of international cooperation (in particular, participation in programs of the ILO, USAID, and UNDP) for improving the system of career services in Ukraine is also emphasized.

Key words: career counseling, career advisor, youth employment, Ukraine's labor market, professional self-determination, State Employment Service, social services, professional reintegration, veterans, IDPs (Internally Displaced Persons).

Актуальність проблеми. В умовах воєнного стану, економічної нестабільності та трансформації ринку праці в Україні проблема професійного самовизначення й працевлаштування молоді набуває особливої гостроти. Значна частина молодих людей втратила роботу або вимушено змінила місце проживання, що зумовлює потребу у фаховій підтримці під час побудови кар'єри, перекваліфікації чи адаптації до нових умов.

Важливою складовою сучасної системи зайнятості є діяльність кар'єрних радників і консультантів, які сприяють працевлаштуванню, професійному навчанню, підвищенню конкурентоспроможності молоді на ринку

праці. Їхня роль зросла після запровадження інституту кар'єрних радників у 2019 р. та ухвалення нормативних документів, що регулюють порядок надання соціальних послуг суб'єктам ринку праці.

Крім того, розширення напрямів діяльності кар'єрних центрів, активна участь громадських організацій, молодіжних просторів і освітніх закладів у наданні кар'єрних послуг засвідчують потребу у формуванні цілісної системи кар'єрного супроводу молоді. Підготовка фахівців у цій сфері, зокрема через проекти міжнародних організацій (МОП, USAID), забезпечує підвищення якості послуг, орієнтацію на індивідуальні потреби клієнтів і соці-

альну адаптацію ветеранів, внутрішньо переміщених осіб, молодих спеціалістів.

Отже, дослідження системи кар'єрного консультування, ролі кар'єрних радників і практик підтримки молоді у працевлаштуванні є актуальним завданням сучасної соціальної політики, спрямованим на підвищення ефективності державних і громадських механізмів сприяння зайнятості та розвитку людського потенціалу України.

Мета статті – проаналізувати сучасний стан, зміст і напрями розвитку кар'єрного консультування та діяльності кар'єрних радників в Україні.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання сутності, змісту, форм і методів професійного консультування посідають важливе місце в сучасному науковому дискурсі, зокрема у працях (Л. Березовської, А. Тангел) обґрунтовано теоретико-методологічні засади професійного становлення особистості та концепції її кар'єрного розвитку, які базуються на засадах самореалізації, професійної мобільності та безперервного навчання.

Дослідження психологічних і педагогічних умов професійного зростання, пов'язаних із проектуванням індивідуальної кар'єрної траєкторії, представлено у працях авторів Лозовецька В., Гончаренко Н. Особливості кар'єрного й професійного консультування розкривають Н. Тілікіна, О. Ганенко, Т. Деркач, А. Голотенко.

Окрему групу становлять дослідження, присвячені мотиваційним чинникам і механізмам планування професійної кар'єри (Базиль Л., Орлов В., Горохова Г.), де акцентовано на взаємозв'язку між внутрішньою мотивацією, ціннісними орієнтаціями та здатністю до самоуправління кар'єрним розвитком.

Узагальнення проведених досліджень свідчить, що сучасна наука розглядає кар'єрне консультування як міждисциплінарний напрям, що поєднує педагогічні, психологічні та соціологічні аспекти, орієнтований на розвиток особистості у професійному середовищі.

Виклад основного матеріалу. Дослідник Д. Закатнов здійснив історико-педагогічний аналіз розвитку професійної орієнтації як складової системи підготовки молодої людини до професійного самовизначення. У своїй роботі розкрив основні напрями: зміна уявлень

про сутність професійної орієнтації від радянського до сучасного етапу; нормативно-правове регулювання профорієнтаційної роботи; наукові підходи українських дослідників; формування системи профорієнтації в українській школі, діяльність наукових інститутів, зокрема Українського науково-дослідного інституту педагогіки; етапи розвитку професійної орієнтації; сучасні тенденції – гуманізація, особистісно орієнтований підхід, урахування потреб ринку праці та самореалізації особистості.

На думку дослідника, професійна орієнтація це – система психолого-педагогічної підтримки особистості у свідомому виборі професії. Підготовка молоді до професійного самовизначення через створення освітнього середовища, що розвиває самопізнання, самооцінку та відповідальність за власне майбутнє. Формування готовності до вибору професії є невід'ємною складовою розвитку особистості та основою її життєвої успішності.

На думку Н. Тілікіної, О. Ганенко, Т. Деркач, А. Голотенко, кар'єрне й професійне консультування – це «спеціально організований процес, спрямований на допомогу людині у розкритті її професійного потенціалу, розробку стратегії кар'єрного розвитку, супровід у підготовці до працевлаштування або безпосередньо в процесі отримання бажаної посади» (Тілікіна, 2023), а головна мета кар'єрного консультування молоді – «формування кар'єрної компетентності, тобто не тільки допомога молодій людині в ухваленні рішення, а й надання їй знань і навичок, потрібних для ухвалення майбутніх рішень щодо кар'єрного розвитку» (Тілікіна, 2023). Також науковцями виокремлено очікування від послуг кар'єрного консультування: індивідуальний вибір предметів у закладах освіти; відвідування робочих місць, які відповідають обраній професії; можливість спробувати себе в різних сферах діяльності; наявність наставників/иць, менторів/ок, які можуть допомогти; профорієнтація в школі з п'ятого-шостого класів, а не тільки зі старших; нові та сучасні методики та інструменти для профорієнтації молоді; відмова від поширених гендерних стереотипів (поділ професій на «жіночі» та «чоловічі») і поділу спеціальностей на «гуманітарні» та «технічні» (Тілікіна, 2023).

Відповідно до Порядку надання соціальних послуг суб'єктам ринку праці кар'єрними рад-

никами, спеціалізованими кар'єрними радниками, консультантами по роботі з роботодавцями (2023 р.) визначено поняття «кар'єрний радник», «консультант по роботі з роботодавцями», «спеціалізований кар'єрний радник» та ін., зокрема:

– «кар'єрний радник – співробітник центру зайнятості, який здійснює реєстрацію безробітних та забезпечує організацію/надання соціальних послуг особам, які шукають роботу, зареєстрованим безробітним, здійснює супроводження та консультування таких осіб з метою їх подальшого працевлаштування»;

– «консультант по роботі з роботодавцями – співробітник центру зайнятості, який забезпечує організацію/надання соціальних послуг роботодавцям»;

– «спеціалізований кар'єрний радник – співробітник центру зайнятості, який здійснює реєстрацію безробітних та забезпечує організацію/надання соціальних послуг особам, які шукають роботу, та зареєстрованим безробітним, які мають низькі можливості працевлаштування та ризик тривалого безробіття, здійснює за потреби супроводження та консультування таких осіб під час пошуку роботи та після працевлаштування за їх згодою».

До основних соціальних послуг, які надають консультанти та радники відносять: інформаційні та консультаційні послуги; підбір підходящої роботи, сприяння працевлаштуванню; професійну орієнтацію; індивідуальне планування працевлаштування; здійснення заходів сприяння зайнятості внутрішньо переміщених осіб; участь осіб у громадських та інших роботах тимчасового характеру; участь осіб в умовах воєнного стану у суспільно корисних роботах; надання роботодавцям, які працевлаштовують громадян, зокрема таких, які мають додаткові гарантії у сприянні працевлаштуванню, компенсації; сприяння зайнятості зареєстрованих безробітних; надання одноразової фінансової допомоги для організації підприємницької діяльності; надання ваучера для підтримання конкурентоспроможності деяких категорій громадян; професійна підготовка, перепідготовка, підвищення кваліфікації; стажування здобувачів; надання компенсацій; надання допомоги по частковому безробіттю; надання роботодавцю, який працевлаштовує внутрішньо переміщених осіб, компенсації

витрат на оплату праці; соціальні послуги для роботодавців; надання роботодавцям компенсації фактичних витрат за облаштування робочих місць працевлаштованих осіб з інвалідністю (Про затвердження..., 2023).

Також у нормативному документі визначено, що кар'єрний та спеціалізований кар'єрний радник мають забезпечувати: реєстрацію безробітного шляхом внесення даних, необхідних для реєстрації безробітного; проведення у разі потреби додаткового профілювання, корегування профільної групи, до якої віднесено особу, та у разі потреби перенаправлення до кар'єрного або спеціалізованого кар'єрного радника; підбір підходящої роботи та направлення особи до роботодавця для проходження співбесіди щодо актуальних вакансій (у разі наявності), зокрема за згодою особи, з урахуванням її трудової мобільності; перевірка актуальності вакансії під час надання зареєстрованому безробітному направлення на працевлаштування за формою, затвердженою Мінекономіки; узгодження з роботодавцем дати та часу проведення співбесіди з претендентами на вакансію; підготовку у разі потреби особи до співбесіди та/або надання допомоги щодо підготовки до такої співбесіди, корегування резюме; проведення у разі потреби професійної орієнтації та діагностики; організацію професійного навчання зареєстрованих безробітних з урахуванням поточної та перспективної потреби ринку праці; складення разом із зареєстрованим безробітним індивідуального плану працевлаштування за формою та згідно з порядком складення та ведення індивідуального плану працевлаштування зареєстрованого безробітного, що затверджені Мінекономіки; надання зареєстрованим безробітним групових та індивідуальних консультацій щодо працевлаштування; проведення моніторингу виконання та корегування у разі потреби індивідуального плану працевлаштування, внесення інформації про результати його виконання до Інформаційної системи; підтримку постійного контакту з особою, яка шукає роботу/зареєстрованим безробітним, зокрема через електронний кабінет зареєстрованого безробітного, з метою прискорення її працевлаштування; встановлення контакту з економічно неактивним населенням та його інтеграцію до ринку праці, зокрема

шляхом співпраці з місцевими органами виконавчої влади, органами місцевого самоврядування; співпрацю з консультантом роботодавця з метою ефективного працевлаштування осіб, які шукають роботу/зареєстрованих безробітних; внесення даних про особу, яка шукає роботу/зареєстрованого безробітного до Інформаційної системи для прийняття відповідних рішень щодо неї (Про затвердження..., 2023).

Отже, кар'єрний або спеціалізований кар'єрний радник надає безоплатні соціальні послуги, зокрема інформаційні, консультаційні та профорієнтаційні, організовує професійне навчання, перепідготовку й підвищення кваліфікації відповідно до потреб ринку праці. Він також сприяє працевлаштуванню, підтримує самозайнятість і підприємницькі ініціативи та співпрацює з освітніми, науковими, медичними установами, молодіжними центрами, роботодавцями й громадськими організаціями згідно із законодавством.

Спеціалізований кар'єрний радник забезпечує: проведення співбесід, спрямованих на підвищення мотивації до працевлаштування та самооцінки; організацію та/або проведення групових чи індивідуальних занять щодо подолання психологічних бар'єрів, які перешкоджають працевлаштуванню, підготовки до проходження співбесіди; співпрацю з інститутами громадянського суспільства, зокрема громадськими об'єднаннями осіб з інвалідністю, які провадять діяльність із сприяння працевлаштуванню осіб, які мають низькі можливості працевлаштування, з метою ефективного їх працевлаштування; визначення потреб у залученні допоміжних фахівців, а також інститутів громадянського суспільства, зокрема громадських об'єднань осіб з інвалідністю, які провадять діяльність із сприяння працевлаштуванню осіб, які мають низькі можливості працевлаштування, до процесу працевлаштування та закріплення на робочому місці; встановлення партнерських відносин з іншими спеціалізованими службами соціальної підтримки, місцевими органами виконавчої влади, органами місцевого самоврядування, інститутами громадянського суспільства, зокрема громадськими об'єднаннями осіб з інвалідністю, для спрямування (у разі потреби) до них осіб та надання допомоги в отриманні їх послуг; залучення у разі потреби (для сприяння пра-

цевлаштуванню осіб з інвалідністю) членів сім'ї та близьких родичів особи з інвалідністю, а також громадських об'єднань осіб з інвалідністю, які провадять діяльність із сприяння працевлаштуванню осіб з інвалідністю, до процесу працевлаштування, зокрема під час профілювання, профорієнтації, пошуку підходящої роботи, підбору роботи, адаптаційного періоду; супроводження у разі потреби під час співбесід у роботодавця, зокрема представлення інтересів особи з метою досягнення домовленостей між особою та роботодавцем (Про затвердження..., 2023).

Для застосування активних програм на ринку праці кар'єрним або спеціалізованим кар'єрним радником у співпраці з консультантом роботодавця забезпечується: інформування зареєстрованих безробітних про зміст, умови та очікувані результати активних програм на ринку праці; здійснення індивідуального підбору активної програми на ринку праці, яка буде найбільш ефективною для сприяння працевлаштуванню; пропонування їм участі у підбраній активній програмі на ринку праці; підготовка до участі в активній програмі на ринку праці; контроль за участю в активній програмі на ринку праці, проведення моніторингу її реалізації, оцінювання впливу участі в такій програмі на поточні та перспективні можливості працевлаштування (Про затвердження..., 2023).

З 2019 р. свою роботу у центрах зайнятості служби зайнятості розпочали свою роботу кар'єрні радники. Важливим елементом проекту є пілотування та впровадження в роботу служби зайнятості інституту кар'єрних радників. Адже в сучасних умовах виникає потреба розширення спектра послуг для клієнтів служби з урахуванням індивідуальних потреб, їх рівня професіоналізму, ступеня трудової мотивації та мобільності.

З метою підготовки фахівців для роботи в проекті експерт Міжнародної організації праці (МОП) Валлі Корбанезе провела на базі Інституту підготовки кадрів державної служби зайнятості України навчальні тренінги для фахівців державної служби зайнятості та Інституту, які будуть займатися підготовкою кар'єрних радників, а також координувала впровадження проекту в пілотних центрах зайнятості. В. Корбанезе зазначив, що

«кар'єрний радник працює з кожним клієнтом окремо. Він зможе побачити перешкоди, які стоять перед клієнтом на ринку праці у момент працевлаштування, та допоможе подолати їх. Ця особа буде вашим помічником щоразу, коли б ви не повернулися до служби зайнятості» (В Україні..., 2019).

У 2024 р. розпочалося навчання кар'єрних радників за підтримки проєкту USAID «Економічна підтримка України», Державної служби зайнятості та громадської організації «Простір можливостей». Навчання передбачає тренінги для фахівців Державної служби зайнятості, які працюватимуть із ветеранами і ветеранками після їх повернення до цивільного життя.

Під час курсу кар'єрні радники проходять навчання у спеціалістів-практиків та дізнаються про особливості комунікації з ветеранами, методи психодіагностики, моделей поведінки у кризових ситуаціях, дізнаються основи та пріоритети державних ветеранських політик, будуть орієнтуватися у додаткових можливостях ветерана в сфері освіти, медичних послуг, зможуть ефективно працювати з роботодавцями, які повинні підготувати колектив до повернення їхніх працівників з фронту.

Навчання розраховано на три дні, під час якого учасники дізнаються про те, які сьогодні є проблеми та потреби у ветеранів, як комунікувати з носіями бойової травми, членами їх родин, як краще взаємодіяти із роботодавцями, запропонувати соціальні послуги для адаптації та реінтеграції ветеранів у цивільне життя після повернення з фронту. Тренерами програми є представники Коаліції ветеранських просторів, БФ «Там, де ми – там Україна» фахівці, які брали участь у розробці ветеранських політик, ветеран-підприємець, військовий психолог.

Участь у першій групі, яка розпочала навчання, взяли 30 слухачів з Вінницької, Волинської, Дніпропетровської, Донецької, Житомирської, Запорізької, Івано-Франківської, Київської, Кропивницької, Луганської, Львівської, Миколаївської, Одеської, Полтавської, Рівненської, Сумської, Тернопільської, Харківської, Херсонської, Хмельницької, Черкаської, Чернівецької, Чернігівської областей та Києва.

Програма спрямована на підготовку понад 1000 кар'єрних радників з усієї України для

більш ефективної підтримки ветеранів та їхніх родин у пошуку роботи, професійному розвитку чи самозайнятості (Навчання...).

Для підготовки кар'єрних радників у 2019 р. фахівцями Інституту підготовки кадрів державної служби зайнятості України було організовано та проведено тренінг для кар'єрних радників в усіх областях України (Кар'єрні радники, 2023).

Згідно досліджень програми «Мріємо та діємо» у червні 2022 року великий відсоток втрати роботи є характерним саме для молоді – більше 60% працівників/ць віком 18–34 роки втратили роботу під час війни. Дослідники Н. Тілікіна, О. Ганенко, Т. Деркач, А. Голотенко зазначають, що кар'єрні послуги стають особливо актуальними для молоді, адже ринок перенасичений висококваліфікованими спеціалістами/ками, що значно знижує конкурентоспроможність молодих фахівців/чинь; внутрішньо переміщені люди не мають професійних контактів у новому регіоні та не завжди добре орієнтуються на локальному ринку праці, тож зростає потреба в підтримці кар'єрних фахівців/чинь та професійного ком'юніті; фахівці/чині, що перемістились в інші регіони не завжди можуть застосувати свій професійний досвід на новому місці та мають велику потребу у додатковому навчанні або перекваліфікації; посилюється запит на отримання дистанційної роботи, адже це дозволяє зберегти високу мобільність та не прив'язуватися до конкретного місця проживання і його зміни; зростає економічне навантаження на жінок, які мають поєднувати роботу із вихованням та доглядом за дітьми, тож зростає запит на гнучкий графік роботи, часткову зайнятість; у найближчому майбутньому зростатиме необхідність у професійній реабілітації демобілізованих військових та їх адаптації на ринку праці у повоєнний період; у наданні кар'єрних послуг підвищується роль громадських організацій та ініціатив, адже вони можуть забезпечити більшу гнучкість, швидкість реагування та вищий ступінь орієнтації на потреби клієнта; важливого значення набуває забезпечення психологічної та соціальної підтримки в процесі працевлаштування, адже стрес зумовлений війною негативно впливає на працездатність та мотивацію (Тілікіна, 2023).

Також дослідники виділяють такі види кар'єрних послуг – *кар'єрне консультування* (сукупність індивідуальних процедур, спрямованих на з'ясування запитів і допомогу в ухваленні рішень щодо професійної кар'єри через усвідомлений вибір) та *кар'єрні заходи* (активності (наприклад, тренінги, майстер-класи тощо), спрямовані на забезпечення потреб молоді щодо розвитку кар'єри, пошуку роботи, розвитку професійних навичок тощо) (Тілікіна, 2023).

Автори Н. Тілікіна, О. Ганенко, Т. Деркач, А. Голотенко виокремлюють основні види та особливості кар'єрних послуг, запит на які підвищився з 2022 р., зокрема: аналіз та оцінка сильних сторін кандидата/ки; пошук та підбір вакансій; консультування з питань створення резюме та написання мотиваційних листів; підготовка до проходження співбесіди; кар'єрний коучинг та побутова кар'єрних планів (Тілікіна, 2023).

Кар'єрні послуги надають кар'єрні або профорієнтаційні консультанти, кар'єрні радники, фахівці з кар'єрного розвитку через державні центри зайнятості; центри кар'єри закладів вищої та професійно-технічної освіти, закладів загальної середньої освіти; громадські організації і молодіжні центри, які займають питаннями профорієнтації та працевлаштування; приватні освітні, тренінгові чи рекрутингові агенції, або приватні підприємці (Тілікіна, 2023).

Якщо розглядати особливості кожної організації можна виокремити основні напрями діяльності:

Державні центри зайнятості – надання консультацій щодо працевлаштування; консультування про можливості професійної підготовки, перепідготовки, розвитку професійних навичок і компетентній; проведення профорієнтації, профдіагностики тощо через програму «Центр професійної орієнтації», платформу профорієнтації та розвитку кар'єри;

Центри кар'єри в закладах освіти – професійне інформування (надання інформації про особливості професійної діяльності, стан ринку праці, зміст і перспективи розвитку сучасних професій тощо); професійне консультування (визначення індивідуально-психологічних характеристик, професійних інтересів, нахилів тощо); професійний відбір (встанов-

лення відповідності клієнта вимогам, визначеним для конкретних видів професійної діяльності та посад);

Громадські організації та молодіжні центри / простори – кар'єрні послуги для молоді здійснюється у формі заходів неформальної освіти, консультування, зустрічей з роботодавцями через платформу Career Hub, соціальний портал «Кар'єра для нового життя», програма Співдія. Працевлаштування, проєкт «Вільно-Хаб» (Тілікіна, 2023).

Висновки й перспективи подальших досліджень. У сучасних умовах війни, соціально-економічної нестабільності та трансформації ринку праці кар'єрне консультування відіграє важливу роль у підтримці молоді, сприяючи її професійному самовизначенню, підвищенню конкурентоспроможності та адаптації до нових соціально-економічних реалій. Інститут кар'єрних радників, створений у системі державної служби зайнятості, забезпечує комплексний підхід до надання соціальних послуг: від профорієнтації, навчання і перепідготовки до підтримки самозайнятості й підприємництва. Розширення мережі кар'єрних центрів, участь громадських організацій і міжнародних партнерів сприяють формуванню сучасної системи кар'єрного супроводу, орієнтованої на індивідуальні потреби молоді, ветеранів, внутрішньо переміщених осіб та інших уразливих груп.

Дослідження показують, що ефективність діяльності кар'єрних радників значною мірою залежить від рівня їхньої професійної підготовки, розвитку навичок індивідуального консультування, психосоціальної підтримки та вміння співпрацювати з різними соціальними партнерами – освітніми установами, роботодавцями, громадськими структурами.

Подальшого наукового дослідження потребують питання підвищення якості підготовки кар'єрних радників, розроблення стандартів професійної діяльності та методик оцінювання ефективності кар'єрного консультування. Актуальним напрямом є також дослідження впливу цифровізації на розвиток кар'єрних послуг, формування нових моделей кар'єрного супроводу молоді у повоєнний період, зокрема з урахуванням викликів реінтеграції ветеранів і внутрішньо переміщених осіб на ринку праці.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Тілікіна Н., Ганенко О., Деркач Т., Голотенко А. Як створити кар'єрний центр?: практичний інтерактивний посібник. Київ, 2023. 94 с. URL: <https://surl.lu/apwqzd>
2. Про затвердження Порядку надання соціальних послуг суб'єктам ринку праці кар'єрними радниками, спеціалізованими кар'єрними радниками, консультантам по роботі з роботодавцями : Постанова Кабінету Міністрів України від 17 березня 2023 р. № 237. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/237-2023-%D0%BF#Text>
3. В Україні впроваджується інститут кар'єрного радника. Міністерство соціальної політики України. 03.01.2019 р. URL: <https://surl.lu/bcubxb>
4. Навчання кар'єрних радників є запорукою якісного обслуговування клієнтів. URL: <https://surl.li/fvunfa>
5. Кар'єрні радники допоможуть ветеранам та ветеранкам із працевлаштуванням та адаптацією. 04.05.2023 р. URL: <https://surl.li/jnbgbc>
6. Закатнов Д. О. Професійна орієнтація учнівської молоді в Україні. *Аналітичний вісник у сфері освіти й науки*. 2020. №11. С. 15–31. URL: <https://surl.li/rgssan>
7. Охріменко З. В. Профорієнтаційний супровід здобувачів освіти в умовах війни: інноваційні технології. *Актуальні проблеми в системі освіти: загальноосвітній заклад середньої освіти – доуніверситетська підготовка – заклад вищої освіти*. 2025. № 5. С. 461–468. URL: <https://surl.li/wsygnv>
8. Базиль Л. О. Діяльність центрів консультування з професійної кар'єри у закладах професійної (професійно-технічної) освіти: суперечності та шляхи їх вирішення. *Journal «ScienceRise: Pedagogical Education»*. 2020. № 1(34). С. 31–35.
9. Березовська Л., Тангел А. Психологічні особливості кар'єри особистості. *Вісник Національного університету оборони України*. 2015. № 1 (44). С. 212–217.
10. Лозовецька В. Т. Професійна кар'єра особистості в сучасних умовах: монографія. Київ : Вид. Міленіум, 2015. 279 с.
11. Гончарова Н. Роль професійної підготовки в проектуванні кар'єри майбутніх учителів. *Психологія і особистість*. 2016. № 2 (1). С. 180–188.
12. Становлення ідентичності фахівця: монографія / Балл Г. О., Зливков В. Л., Копилов С. О. та ін.; ред. Зливков В. О. Київ–Кіровоград: Ітекс. ЛТД, 2015. 260 с.
13. Базиль Л., Орлов В. Суперечності в консультуванні з професійної кар'єри майбутніх кваліфікованих робітників. *Науковий вісник Інституту професійно-технічної освіти НАПН України. Професійна педагогіка*. 2018. № 16. С. 14–19.
14. Горохова Г. Психолого-педагогічні аспекти професійної кар'єри особистості. *Вісник Житомирського державного університету ім. Івана Франка*. 2017. № 3 (89). С. 73–77.

REFERENCES:

1. Tilikina, N., Hanenko, O., Derkach, T., Holotenko, A. (2023). Yak stvoryty kariernyi tsentr? [How to create a career center?]: praktychnyi interaktyvnyi posibnyk. Kyiv, 94 s. Retrieved from: <https://surl.lu/apwqzd> [in Ukrainian].
2. Pro zatverdzhennia Poriadku nadannia sotsialnykh posluh subiektam rynku pratsi kariernymu radnykamy, spetsializovanomu kariernymu radnykamy, konsultantam po roboti z robotodavtsiamy [On the Approval of the Procedure for the Provision of Social Services to Labour Market Subjects by Career Advisors, Specialized Career Advisors, and Consultants for Work with Employers]: Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 17 bereznia 2023 r. № 237. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/237-2023-%D0%BF#Text> [in Ukrainian].
3. V Ukraini vprovadzhuietsia instytut kariernoho radnyka [The institution of career advisor is being implemented in Ukraine.]. Ministerstvo sotsialnoi polityky Ukrainy. 03.01.2029 r. Retrieved from: <https://surl.lu/bcubxb> [in Ukrainian].
4. Navchannia kariernykh radnykiv ye zaporukoiou yakisnoho obsluhovuvannia kliientiv [Training of career advisors is the key to high-quality client service.]. Retrieved from: <https://surl.li/fvunfa> [in Ukrainian].
5. Karierni radnyky dopomozhut veteranam ta veterankam iz pratsevlashtuvanniam ta adaptatsiieiu [Career advisors will assist male and female veterans with employment and adaptation.]. 04.05.2023 r. Retrieved from: <https://surl.li/jnbgbc> [in Ukrainian].
6. Zakatnov, D. O. (2020). Profesiina oriantatsiia uchnivskoi molodi v Ukraini [Career guidance for student youth in Ukraine]. *Analitychnyi visnyk u sferi osvity y nauky*, 11, 15–31. Retrieved from: <https://surl.li/rgssan> [in Ukrainian].
7. Okhrimenko, Z. V. (2025). Proforiientatsiinyi suprovid zdobuvachiv osvity v umovakh viiny: innovatsiinyi tekhnolohii [Career Guidance Support for Students in the Context of War: Innovative Technologies]. *Aktualni problemy v systemi osvity: zahalnoosvitnii zaklad serednoi osvity – douniversytetska pidhotovka – zaklad vyshchoi osvity*, 5, 461–468. Retrieved from: <https://surl.li/wsygnv> [in Ukrainian].
8. Bazyl, L. O. (2020). Diialnist tsentriv konsultuvannia z profesiinoi kariery u zakladakh profesiinoi (profesiino-tekhnichnoi) osvity: superechnoti ta shliakhy yikh vyrishennia [Career Counseling Centers in Vocational (profesiino-tekhnichnoi) osvity: superechnoti ta shliakhy yikh vyrishennia] [Career Counseling Centers in Vocational

Education Institutions: Challenges and Solutions]. *Journal "ScienceRise: Pedagogical Education"*, 1(34), 31–35. [in Ukrainian].

9. Berezovska, L., Tanhel, A. (2015). Psykholohichni osoblyvosti kariery osobystosti [Psychological Features of an Individual's Career]. *Visnyk Natsionalnoho universytetu oborony Ukrainy*, 1 (44), 212–217.

10. Lozovetska, V. T. (2015). Profesiina kariera osobystosti v suchasnykh umovakh [An Individual's Professional Career in Modern Conditions]: monohrafiia. Kyiv: Vyd. Milenium, 279 s. [in Ukrainian].

11. Honcharova, N. (2016). Rol profesiinoi pidhotovky v proektuvanni kariery maibutnikh uchyteliv [The Role of Professional Training in Designing the Career of Future Teachers]. *Psykhologhiia i osobystist*, 2 (1), 180–188. [in Ukrainian].

12. Stanovlennia identychnosti fakhivtsia [The Formation of a Specialist's Identity]: monohrafiia / Ball H. O., Zlyvkov V. L., Kopylov S. O. ta in.; red. Zlyvkov V. O. Kyiv–Kirovohrad: Iteks. LTD, 2015. 260 s. [in Ukrainian].

13. Bazyl, L., Orlov, V. (2018). Superechnosti v konsultuvanni z profesiinoi kariery maibutnikh kvalifikovanykh robitnykiv [Contradictions in Career Counseling for Future Skilled Workers]. *Naukovyi visnyk Instytutu profesiino-tekhnichnoi osvity NAPN Ukrainy. Profesiina pedahohika*, 16, 14–19. [in Ukrainian].

14. Horokhova, H. (2017). Psykholoho-pedahohichni aspekty profesiinoi kariery osobystosti [Psychological and Pedagogical Aspects of an Individual's Professional Career]. *Visnyk Zhytomyrskoho derzhavnoho universytetu im. Ivana Franka*, 3 (89), 73–77. [in Ukrainian].

Дата надходження статті: 11.11.2025

Дата прийняття статті: 27.11.2025

Опубліковано: 30.12.2025